

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/342329484>

Knidos Kazı ve Araştırmaları; 2017 (Cnidus Excavations and Researches; 2017)

Conference Paper · May 2018

CITATIONS

0

READS

26

1 author:

Lütfullah Ufuk Erdoğan

Selcuk University

14 PUBLICATIONS 0 CITATIONS

SEE PROFILE

40-

KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 2. CİLT

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

40.
KAZI SONUÇLARI
TOPLANTISI
2. CİLT

07-11 MAYIS 2018
ÇANAKKALE

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3627-2
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No: 183-2

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Adil ZME

07-11 Mayıs 2018 tarihlerinde gerçekleştirilen
40. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu,
anakkale Onsekiz Mart niversitesi'nin katkılarıyla
gerçekleştirilmiştir.

Kapak ve Uygulama
Arel Grsel Tanıtım San. Tic. Ltd. şti.

e-ISSN: 2667-8845

Kapak Fotoęrafı: *Rüstem ASLAN*
Troya renyeri 2017 Yılı Kazı alışmaları

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil zme tarafından denetlenmiştir.
Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Ankara 2019

40. ULUSLARARASI KAZI, ARAşTIRMA VE ARKEOMETRİ SEMPOZYUMU BİLİM KURULU

SCIENTIFIC COMMITTEE OF 40th INTERNATIONAL SYMPOSIUM OF EXCAVATIONS, SURVEYS AND ARCHAEOOMETRY

Prof. Dr. Nurettin ARSLAN	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü Başkanı-Assos Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Rüstem ASLAN	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Arkeoloji Bölümü, Troia Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Andreas SCHACHNER	(Boğazköy-Hattuşaş Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Turan TAKAOĞLU	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Protohistorya ve Önyasa Arkeolojisi Anabilim Dalı Başkanı)
Doç. Dr. Olivier Can HENRY	(Labraunda Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Onur ÖZBEK	(Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Prehistorya Anabilim Dalı Başkanı)
Prof. Dr. Timothy HARRISON	(Tell Tayinat Kazı Başkanı)
Doç. Dr. Göksel SAZCI	(Maydos-Kilisetepe Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Marcella FRANGIPANE	(Aslantepe Kazı Başkanı)
Doç. Dr. Aslı Erim ÖZDOĞAN	(Çayönü Kazı Başkanı)
Prof. Dr. Michael HOFF	(Antiocheia Ad Cragum Kazı Başkanı)
Dr. Masako OMURA	(Yassıhöyük Kazı Başkanı)

İÇİNDEKİLER

Erksin GÜLEÇ, Ayşen Açikkol YILDIRIM, İsmail BAYKARA, Serkan ŞAHİN, Sercan ACAR, Ece EREN 2017 Yılı Üçağızlı Mağarası Kazısı	1
Ersin ÇELİKBAŞ, Vedat KELEŞ Hadrianoupolis 2017 Çalışmaları.....	11
Ersin DOĞER, Yusuf SEZGİN, Mesut EROĞLU, Ceyda EROĞLU, Baykal BAŞDEMİR Aigai 2012–2015 Yılları Kazı Çalışmaları	23
Ertekin M. DOKSANALTI, İbrahim KARAOĞLAN, Erdoğan ASLAN, İ. Mete MİMiROĞLU, L. Ufuk ERDOĞAN, D. Ozan TOZLUCA, G. ÜNVER Knidos Kazı ve Araştırmaları: 2017.....	45
Eşref ABAY, Fulya DEDEOĞLU, Gürkan ERGÜN, Şerife ÇAKAR, Aslı ÜNAR Beycesultan Höyüğü 2017 Yılı Kazı Çalışmaları	65
Fahriye BAYRAM Ani Ören Yeri Kazıları–2017	85
Fatih ERHAN, Nedim DERViŞOĞLU Magarsus Kazısı 2017 Yılı Çalışmaları	97
Felix PIRSON, Burkard EMME, Ercan ERKUL, Ulrich MANIA, Rebekka MECKING, Matthias MEINECKE, Wolfgang RABEL, Seçil TEZER–ALTAY Pergamon – 2017 Yılı Çalışmaları Raporu	111
Hulusi GÜLEÇ, Gazanfer İLTAR, Akın TEMÜR, Fatma ÖKSÜZ Giresun Adası 2016 – 2017 Yılı Kazı Çalışmaları	131
Göksel SAZCI, Meral MUTLU Maydos Kilise Höyüğü Kazıları 2016– 2017 Sezonu Çalışmaları.....	149
Gregory MCMAHON, Tevfik Emre ŞERİFOĞLU, Sharon R. STEADMAN Çadır Höyük'te 2017 Kazı Sezonu	165
Gülgün KÖROĞLU Sinop Balatlar Kilise 2016 ve 2017 Yılı Kazı Çalışmaları.....	179

Gülriiz KOZBE, Eyüp CANER Doğanpınar Barajı/Dede Harabeleri Kurtarma Kazıları, 2016-2017	201
Hasibe İSLAM AKAT, İbrahim Hakan MERT Priene 2017 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	219
Halil TEKİN Domuztepe 2017 Kazılarının İlk Ön Raporu	239
Halime HÜRYILMAZ Gökçeada-Yenibademli Höyük 2017 Yılı Kazıları.....	253
Hamza EKMEN, Ahmet MERCAN, F. Gül den EKMEN, Ali GÜNEY İnönü Mağarası 2017 Yılı Kazıları	271
Harun TAŞKIRAN, Metin KARTAL, Kadriye ÖZÇELİK, Gizem KARTAL, M. Beray KÖSEM, Yavuz AYDIN, Eşref ERBİL, Betül FINDIK 2017 Yılı Karain Mağarası Kazıları	293
Şerif SÖYLER, Harun TAŞKIRAN, Rainer M. CZICHON, Kadriye ÖZÇELİK, Yavuz AYDIN, Eşref ERBİL, Müberra TÜRKER Uşak Banaz Sürmecik Paleolitik Kazısı-2017	307
Hatice PAMİR, Demet KARA Epiphaneia (Erzin) 2017 Kazısı	317
Hatice PAMİR, Işıl R. İŞKLIKAYA LAUBSCHER, Ayşe BELGİN HENRY Antakya Hipodrom ve Çevresi Kazısı - 2017	339
Havva İŞKAN Patara 2017 Kazı Çalışmaları	363
Hayat ERKANAL, Ayşegül AYKURT, Kadir BÖYÜKULUSOY Liman Tepe 2017 Yılı Kara Kazıları	387
Helga BUMKE, Hüseyin CEVİZOĞLU, Elgin von GAISBERG, Aylin TANRIÖVER Didyma 2015 und 2017	407
Hüseyin Sabri ALANYALI, Serap ERKOÇ Side 2017 Yılı Çalışmaları	427
Hüseyin YURTTAŞ, Haldun ÖZKAN, Zerrin KÖŞKLÜ, Muhammet Lütfü KINDİĞİLİ, Yasin TOPALOĞLU Kemah Kalesi Kazısı 2017 Yılı Çalışmaları	443

İrfan Deniz YAMAN, Cevdet Merih EREK Elbistan Keçe Mağarası Kazıları (2015–2017)	455
Erol USLU, İsmail BAYKARA, Mesut EKİNCİ, Berkay DİNÇER Serkan ŞAHİN, Esin ÜNAL, Birkan GÜLSEVEN Gürgürbaba Tepesi Paleolitik Çağ Kazısı – 2017	469
Jeroen POBLOME, Piraye HACIGÜZELLER, Inge UYTTERHOEVEN, Sam CLEYMANS, Peter TALLOEN, Johan CLAEYS, Ebru TORUN, Göze ÜNER, Bea De CUPERE, Elena MARİNOVA, Philip BES, Hendrik ULENNERS, Katrien van DE VIJVER Sagalassos'ta 2017 Yılı Kazıları, Restorasyon Çalışmaları ve Malzeme Etütleri	485
Kadir PEKTAŞ, Saim CİRTİL, Banu BÜYÜKGÜN Beçin Kalesi 2017 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	507
Kadir PEKTAŞ, Selda Özgün CİRTİL, Erbil Cömertler AKTUĞ, H. Hüseyin BAYSAL Denizli İlbadi Mezarlığı 2017 Yılı Kazı ve Envanter Çalışmaları	519
Kimiyoshi MATSUMURA, Elif BAŞTÜRK Büklükale Kazısı 2017	535
K. Levent ZOROĞLU, Ramazan BOZKURTTAN, Batuhan ÖZDEMİR Kelenderis 2017 Kazı ve Onarım Çalışmaları	547
L. D'ALFONSO, H. ERGÜRER, A. TRAMERİ, K. JUSTEMENT, A. MANTOVAN, N. LOVEJOY, M. DE PIETRI, A. MATESSI, L. CASTELLANO, E. DALKILIÇ, R. CASAGRANDE, E. ZAMPERINI, V. CINIERI, M. MORANDOTTI Archaeological Excavations (Tr) At Niğde–Kınık Höyük: Excavation Report 2017..	569
Marcella FRANGIPANE, Yılmaz Selim ERDAL, Francesca BALOSSİ RESTELLI The 2017 Excavation Campaign At Arslantepe–Malatya	591
Mehmet IŞIKLI, Şüheda ZOR, İbrahim ARSLAN Van Ayanis Kalesi 2017 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları	603
Mehmet KARAOSMANOĞLU, Mehmet Ali YILMAZ Altıntepe 2017 Yılı Kazı ve Onarım Çalışmaları.....	617
Mehmet ÖNAL Harran 2017 Yılı Çalışmaları	633

Mustafa DEMİREL, Gizem KARTAL, Yavuz AYDIN, Eşref ERBİL, Metin KARTAL Kızılın Kazıları (I) 2017 Sezonu	651
Michael HOFF, Birol CAN, Rhys TOWNSEND, Timothy HOWE, Asena KIZILARSLANOĞLU Antiochia Ad Cragum Excavations: 2017 Season.....	667
Mirko NOVAK, Deniz YAŞIN Sirkeli Höyük 2014–2016 Yılları Çalışmaları	683
Muharrem ÇEKEN, Alptekin YAVAŞ, Tolga BOZKURT Kubadabad Saray Külliyesi 2017 Yılı Kazı Çalışmaları	701
K. Aslıhan YENER, Murat AKAR, Müge BULU Aççana Höyük, Alalah 2017 Yılı Çalışmaları.....	717

KNİDOS KAZI VE ARAŞTIRMALARI: 2017

Ertekin M. DOKSANALTI*

İbrahim KARAOĞLAN

Erdoğan ASLAN

İ. Mete MİMİROĞLU

L. Ufuk ERDOĞAN

D. Ozan TOZLUCA

G. ÜNVER

Muğla İli, Datça İlçesi, Knidos antik kentinde gerçekleştirilen 2017 yılı çalışmaları; kazı, araştırma, tespit ve restorasyon, konservasyon odaklı olarak beş farklı alanda, sürdürülmüştür¹ (Resim: 1).

* Doç. Dr. Ertekin M. DOKSANALTI, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Konya/TÜRKİYE. erteekin96@selcuk.edu.tr
İbrahim KARAOĞLAN, Selçuk Üniversitesi, Bozkır MYO Mimari Restorasyon Programı, Konya/TÜRKİYE.

Doç. Dr. Erdoğan ASLAN, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Konya/TÜRKİYE.

Dr. Öğr. Üyesi İ. Mete MİMİROĞLU, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Konya/TÜRKİYE.

L. Ufuk ERDOĞAN (MA), Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Konya/TÜRKİYE.

D. Ozan TOZLUCA (MA), Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Konya/TÜRKİYE.

Dr. Öğr. Üyesi G. ÜNVER, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü, Muğla/TÜRKİYE.

- 1 Knidos Kazı ve Araştırmaları, 30.09.2013 tarih ve 2013/5387 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ve Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 13.02.2017 tarih ve 27801 sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Olarak Yapılacak Kazı ve Sondaj Ruhsatnamesi" ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Selçuk Üniversitesi adına 13.03.- 20.10.2017 tarihleri arasında sürdürülmüştür. Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 02.11.2017 tarih ve 228648 Sayılı yazısı/ izni ile Knidos Kazı ve Araştırmaları, çevre düzenleme, Küçük Tiyatro restorasyon uygulamaları, sondaj kapatma, depo ve laboratuvar çalışmaları Marmaris Müzesi Müdürlüğü denetiminde 06.11- 21.12.2018 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

A- KAZI ÇALIŞMALARI (Resim: 1).

1- 'Liman Şapel Kompleksi' (Resim: 2- 4).

'Askeri/Trireme Liman' ya da 'Küçük/Batı Liman' olarak adlandırılan limanın kuzey mendireği üzerine inşa edilen şapel 2016'da kazılmıştır². Şapel ve yanındaki yapı kompleksindeki çalışmalar 2018'de tamamlanmıştır. Konumu ile 'Liman Şapeli' olarak isimlendirilen şapel 10.30 m.x5.88 metre, şapele bağlı yapı ise 10.65x11.70metredir. Şapel ve yapı birlikte yaklaşık 16x13 metre ölçülerindeki bir alanı kaplamaktadır.

Şapelin kuzey duvarındaki 1.05m.x0.75 metrelik bir kapı ile yapıya geçilir. Böylece şapel ve hemen bitişiğindeki yapı birlikte bir kompleks meydana getirmektedir. Konumu ile bu kompleks 'Liman Şapel Kompleksi' olarak isimlendirilmiştir. Kompleks, şapel ve şapel ile bağlantılı dörtgen planlı altı mekandan oluşmaktadır. Her iki bölümün inşa teknikleri, duvarları ve birbirleri

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 07.08.2017 tarih ve 160457 Sayılı yazısı ve 31.07.2017 tarih ve 154616 sayılı "Kültür ve Tabiat Varlıklarıyla İlgili Olarak Müzeler Tarafından Yapılacak Kazı ve Sondaj İzin Belgesi" ile Knidos Nekropol alanın içindeki Gıyrap mevkii mezar kazı çalışmaları Marmaris Müze Müdürlüğü Başkanlığında, Arkeolog Şenay ÖCAL denetiminde 25.09- 03.10.2017 ve 07-23.11.2017 tarihleri arasında tamamlanmıştır.

Knidos Kazı ve Araştırmalarından ilgi ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen Datça Kaymakamı Vehbi Bakır'a özellikle teşekkür ederiz. Kazı ve araştırmalar sırasında özveri ile çalışan ve her türlü desteği sunan Bakanlık Temsilcisi Hülya Aydın'a (Tokat Müzesi Müdürlüğü Uzmanı; 13.03- 19.06.2017 tarihleri arasında) ve Azad Gül'e (Diyarbakır Müzesi Müdürlüğü Uzmanı; 20.06- 20.10.2017 tarihleri arasında) teşekkür ederiz.

Katkı ve yardımlarından dolayı KVMG Müdürlüğü Kazılar Dairesi Başkanlığı'na, Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Vekili Filiz Karacaagaç'a, Marmaris Müze Müdürü Şehime Atabey'e ve Arkeolog Şenay Öcal'a, Müze Uzmanları ile görevlilerine teşekkür ederiz.

Muğla Büyükşehir Belediyesi Başkanı Dr. Osman Gürün'e, Datça Belediye Başkanı Gürsel Uçar'a, Muğla Büyükşehir Belediyesi KUDEB Şube Müdürü Esin Gençtürk-Gümüş'e, Yazıköy/ Mahallesi Muhtarı Salih Bora'ya, ören yeri görevlilerine, Selçuk Üniversitesi Arkeoloji Bölümü öğrencileri, S.Ü. Bozkır MYO öğrencilerine ve tüm kazı ekibine en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Knidos Kazı ve Araştırmaları 2017 sezonu bütçesi, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından sağlanmıştır. Bunun yanı sıra Selçuk Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü (S.Ü. BAP 17401032 nolu 'Knidos Liman Şapeli Kazı ve Araştırması' başlıklı Proje; S.Ü. BAP 17401123 nolu 'Knidos Antik Kenti II. Teras Tholos Formlu Yapı Kazı ve Araştırması' başlıklı Proje), Datça Kaymakamlığı ve Datça Belediyesi, Yazı Mahallesi Muhtarlığı tarafından, kazı ve diğer çalışmalar maddi ve ayni olarak desteklenmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı KVMG Müdürlüğü ile Muğla Büyükşehir Belediyesi arasındaki 02.06.2017 tarihli protokol ile 2017 sezonu Muğla Büyükşehir Belediyesi tarafından ayni olarak desteklenmiştir.

- 2 Doksanalı E.M. vd., "Knidos Kazı ve Araştırmaları: 2016", 39. Kazı Sonuçları Toplantısı, 2. Cilt, Bursa 2018, 15- 43., 16- 19, resim 2.

ile olan bağlantıları, halihazırda bir kompleks oluşturan bu iki yapının, aynı anda ve bir program dahilinde inşa edilmediğini gösterir. Mevcut verilere göre, ilk önce şapel inşa edilmiştir. Daha sonra şapelin kuzey duvarına birleşik olarak dörtgen planlı mekanlardan oluşan ek yapı inşa edilmiştir. Böylece birbiri ile bağlantılı bir kompleks meydana getirilmiştir.

Evin duvarları, kısmen devşirme dörtgen kireçtaşı ya da mermer bloklardan ama çoğunlukla işlenmemiş kaba taşlardan harç ile örülmüştür. Konutun dış duvarlarının kalınlığı ortalama 0.60 ile 0.70 metre arasında değişmektedir. Ancak mekânın ana girişinin bulunduğu doğu duvarı 1.06 metredir. Aynı zamanda şapelin kuzey duvarı da olan ancak konutun güney duvarı görevindeki duvar 0.90 metre kalınlığındadır. Şapelin kuzey duvarı 2.58 metre batıya doğru uzatılmıştır. Böylece konutun güney duvarının uzunluğu 11.38 metre olmuştur. Duvarlar günümüze çok az ulaşan gri-beyaz sıva ile kaplanmıştır. Konut ilk yapım aşamasında kuzey güney doğrultusunda 7.20 metre, doğu batı doğrultusunda 11.38 metre ölçülerinde ve dört mekândan oluşmaktadır. Ancak devam eden süreçte kuzeydoğu kenarına iki küçük mekân daha ilave edilerek mekan sayısı altı olmuştur.

Şapel ile bağlantıyı sağlayan kapı dışında, altı mekândan meydana gelen konutun ana girişi doğuda, 'Askeri/*Trireme* Liman'a bakacak şekilde düzenlenmiştir. Evin güneydoğu köşesindeki ana kapı 1.22 metre genişliğindedir. Bu kapıdan 2.24x 4.24 metre ölçülerinde dörtgen planlı bir antreye girilir. Antre kuzeybatı ve batıda evin diğer mekânlarına açılırken, güneybatı köşesindeki kapı ile şapele direkt olarak bağlanmaktadır.

Kazılar sırasında mekânlarda zemin seviyesinde ortaya çıkartılan az sayıdaki buluntu kompleksin son kullanım süreci ile ilgili net veriler sunmaktadır. Mekân 2A'da bulunan 'Geç Roma Küçük Asya tipi' üç adet kandil Broneer Type XXIX, Group 3 içinde değerlendirilmektedir³. Form ve bezeme özellikleri bakımından Knidos örnekleri ile çok yakın benzerlik gösteren 625/26'da battığı düşünülen Yassı Ada Batığı kandilleri⁴ ve M.S. 7.yüzyılın ilk yarısına ait Samos kandilleri⁵ net tarihlendirme unsuru sayılmaktadır.

3 Broneer O. 1930, *Corinth Vol. IV. Part II. Terracotta Lamps*, American School of Classical Studies at Athens, Cambridge, Mass. 1930, 115.

4 Vitelli K. D. 1982 "The Lamps" (Ed. Bass G.F., van Doorninck F.H.) *Yassı Ada Volume I. A Seventh-Century Byzantine Shipwreck*, Texas A&M Uni. Press. 1982, 192, 195, L5- L7, fig.9-2

5 Poulou- Papadimitriou N., "Lampes paléochrétiennes de Samos", *Bulletin Correspondence Hellénique* CX 1986, 583- 610, 597- 98, fig. 28 no.31.

Mekân 1 zemininde bulunan, mühürlü bir *amphora*, LRA 2 *amphoralar*ın geç versiyonu olan, M.S. 6. yüzyılın sonu ve 7. yüzyılın ilk yarısı içinde Kos'taki Halasarna üretilen LRA 13⁶ grubuna aittir. Kulp üzerindeki mühür baskısında imparator büstü ve çevresinde tam okunamayan yazı vardır⁷. Tam anlaşılamamakla birlikte mühür baskısında görülen büst, sikkeler üzerinde görülen portre özelliklerine göre İmparator Phokas (M.S. 602- 610) ya da Heraklius (M.S. 610- 641) olarak tanımlanabilir. Antrede ve Mekân 2b'nin zemini üzerinde bulunan, İmparator Phokas'a ait iki adet bronz yarım *folles* ve Heraklius'a ait bir adet Constantinopolis 5. şube darplı bronz *dekanummia* yapının son kullanım süreci ile alakalıdır.

Şapel ve şapele birleşik olarak düzenlenen konuttan meydana gelen bu kompleks, M.S. 5.yüzyılda inşa edilmiş olup, *amphora*, kandil ve sikke buluntalarına göre M.S. 7. yüzyılın ortalarında kullanım sürecini tamamlamıştır. Her ne kadar kesin bir veri tespit edilmemiş de olsa, az sayıdaki seramik ve küçük buluntu ile konumu, bu kompleksin yerel bir yönetici ya da ruhban sınıfından bir kişinin konutu olarak kullanıldığını düşündürmektedir.

Yapının kullanımının sonrasında antrenin hemen kuzey yanında kalan Mekân 1'in doğu duvarının dibinde, başı güneyde olacak şekilde kuzey- güney doğrultusunda gömülmüş, 20- 25 yaşlarında erkek bir bireye ait iskelet tespit edilmiştir. Şapelde 2016 yılında *bema* üzerinde 3- 5 yaşlarında bir çocuğa ait iskelet açığa çıkartılmıştı⁸. Şapelin kullanım sürecinin ardından yapıldığı anlaşılan bu iki gömüdeki bireylerin birbirleri ile olan alakaları henüz belirlenmemiştir. Ancak gömülerin aynı kompleks içinde ve yakın noktada yapılmış olması akraba olabileceklerini akla getirmektedir.

6 Riley J.A. 1979, The Coarse Pottery From Berenice. *Excavations at Sidi Khrebish Benghazi (Berenice)*. Vol. II. *Supplement to Libya Antiqua*. 5 1979, 231- 32;

7 Dostane bilgilendirmeleri için Dr. Ch. Diamanti'ye ve Dr. Erkan Alkaç'a teşekkür ederiz. Arda kalan izden ve benzer örneklerden ikinci harfin Π olabileceği düşünülmektedir. Olasılıkla burada EΠI ile başlayan bir ifade yazılıdır: Kara Ü. 2015, "Yenikapı Limanı'nda Ele Geçen Damgalı Amphoralar", *Antikçağ'da Doğu Akdeniz'de Zeytinyağı ve Şarap Üretimi*, (Editör A. Diler - K. Şenol - Ü. Aydınoglu), Uluslararası Sempozyum Bildirileri 17-19 Kasım 2011 Urla - İzmir, İzmir, 2015, 245, figür 3b.

8 Doksanaltı vd. 2018, *a.g.m.*, 17, resim 3.

2- 'Liman Caddesi'nin Doğusundaki Mekânlar (Resim: 5-9).

Knidos'un ana arterlerinden biri olan ve Küçük/ Askeri Liman'dan başladığı için Liman Caddesi adını alan kuzey-güney doğrultulu caddenin hemen başlangıcından 45 metre kuzeyde, yolun doğu kenarında ve yol boyunca, güneyden kuzeye doğru bir biri yanı sıra sıralanmış mekânlarda ilk kez 2016 sezonunda çalışmalara başlanmıştır. Güneyden kuzeye doğru 'Mekân 1 - 7' olarak kodlanan yedi mekândan 'Mekân 4 - 6' tümüyle, Mekân 1- 3 ve 7 ise 2016 sezonunda kısmen kazılmıştı⁹. Knidos kazı ve araştırmaları 2017 sezonunda Mekân 1- 3 ve 7 tamamen açığa çıkartılmıştır.

Mekân 1 (Resim: 7).

Liman Caddesi'nin doğusunda yer alan kompleksin güneyden kuzeye doğru ilk odası, Mekân 1 olarak adlandırılmıştır. Mekân 1 Liman Caddesi'nin doğusu olarak adlandırılan mekânlar silsilesinin en güneyde ve ilk olanıdır.

Mekân kuzey-güney doğrultusunda 4.52 metre, doğu-batı yönünde ise 3.92 metre ölçülerinde ve dörtgen planlıdır. Mekânı meydana getiren duvarlar, Geç Klasik-Erken Hellenistik Döneme tarihlen, dörtgen düzgün kesilmiş, kireçtaşı, isodomik tarzda inşa edilmiştir. Ancak kullanım süreci içinde orijinal duvardan çok az iz günümüze ulaşabilmiştir. Son kullanım aşamasında duvarlar, çeşitli boy ve yükseklikteki moloz taşların birbirlerine kireç harcı ile tutturulması ile oluşturulmuştur. Uzun kullanım süreci içine mekânın planında büyük değişiklik olmamakla birlikte duvarlarda çeşitli onarımlar meydana getirilmiştir. Mekânın girişi tıpkı kompleksin diğer odalarında olduğu gibi batı duvarındadır. Orijinal kullanım aşamasında giriş 1.43 metre genişliğinde ve 0.80 metre derinliğindedir.

Mekân 1 ile güneyindeki *stoa* yapısının son mekânı arasında 1.05 metre genişliğinde bir bağlantı olduğu ancak süreç içinde bu kapının örülerek kapatıldığı anlaşılmıştır. Kuzey duvarına yapılmış 0.93 metre genişliğindeki bir kapı aralığı ile Mekân 2'ye bağlantı sağlanmıştır. Ancak her iki kapı da süreç içinde örülerek kapatılmıştır.

9 Doksanaltı vd. 2018, *a.g.m.*, 19- 35, çizim 2, resim 5- 12.

Güney duvarına bitişik olarak hazırlanmış 1.12x1.20metre ölçülerinde ve 0.82 metre yüksekliğinde kare bir düzenleme bulunmaktadır. Moloz taş ile birlikte bazı devşirme taş parçalarının kireç harcı örülmüş olan bu düzenlemenin üst yüzeyi pişmiş toprak plakalar ile kaplanmıştır. Ancak üst yüzey kaplaması ancak parçalar halinde korunabilmiştir. Küçük bir tezgâh görünümünde olan bu düzenlemenin, tezgâh ya da ocak olarak değerlendirilmiş bir benzeri Mekân 4’de de 2016 yılına tespit edilmiştir¹⁰.

Mekânın kullanım amacı net olmamakla birlikte gerek plan gerekse mekânda yer alan tezgâh benzeri uygulama ve bunun önünde yer alan çukurlar ve içlerindeki olası depolama kapları bu odanın dükkân ya da atölye olarak kullanıldığını akla getirmektedir. Mekân zemininde Geç Antik Döneme tarihlendirilen bronz bir terazi ağırlığı bulunmuştur. Bunun dışında Mekân 2’de tespit edilen altın sikkeler ile alakalı olduğu anlaşılan bir adet Iustinianus I (M.S. 542-48) *solidius* bulunmuştur.

Mekân 2 (Resim: 8, 9).

Liman Caddesi’nin doğusunda yer alan kompleksin güneyden kuzeye doğru ikinci odası, Mekân 2 olarak adlandırılmıştır.

Mekân kare bir forma sahip olup, 4.10x4.10 m. boyutlarındadır. Mekânın batı duvarı Liman Caddesi’nin doğusunda bulunan diğer mekânlarda olduğu gibi Geç Klasik- Erken Helenistik Döneme tarihlenen bosajlı kireçtaşı bloklarla inşa edilmiştir. Mekâna giriş batı yönünde bulunan 1.1 m. genişlikte 0.85 m. derinlikte yapılmış eşikten sağlanmıştır.

Mekân 2’nin kapısının hemen güney kanadında, batı duvarına bitişik olarak hazırlanmış 1.2x0.85metre ölçülerinde ve 0.70 metre yüksekliğinde üç basamaktan meydana gelen ve güneye doğru yükselen bir merdiven bulunmaktadır. Merdiven moloz taşların yanı sıra kısmen dörtgen kesilmiş kireç taşı duvar bloklarının devşirme olarak kullanılmasıyla hazırlanmıştır. Merdiven odanı ikinci bir katı ya da çekme bir ara katı olduğunu düşündürmektedir.

10 Doksanalı vd. 2018, *a.g.m.*, 28, çizim 2, resim 11

Mekân 2’de gerçekleştirilen çalışmalar esnasında +5.31 m. kot ile +4.87 m. kot arasında kalan seviyede, 41 adedi kurşun silindirik bir kap içerisinde, 38 adedi ise muhtelif seviyelerde olmak üzere toplam 79 adet altın sikke (*solidus*) bulunmuştur. Kabın dışında bulunan sikkelerin 0.44 metrelik bir seviyede güney duvarı çevresinde yaklaşık 4x1 metrelik bir alana yayıldığı tespit edilmiştir. Mekân 2’de gerek farklı seviyelerde bulunan 38 gerekse kurşun kap içinde bulunan 41 ve Mekân 1’de bulunan 1 olmak üzere toplam 80 adet sikkenin orijinalde bu silindirik küçük kurşun kap içinde ağzı kapalı bir şekilde durduğu anlaşılmaktadır. Olasılıkla süreç içinde yapının duvarlarının yıkılması sırasında bu kap saklı olduğu bölmeden düşmüş ve düşüş sırasında kapak açılmış ve sikkelerin bir kısmı etrafa yayılmıştır. Sikkelerden 5 tanesi İmparator Anastasius, 1 tanesi İmparator Iustinus ve Iustinianus ve kalan 74 tanesi de İmparator Iustianus betimlemeli olup, 79 tanesi *solidus* bir tanesi *semi solidus*dur.

Mekân 3 (Resim: 10).

Liman Caddesi’nin Doğusunda yer alan kompleksin güneyden üçüncü odası olan bu mekânda 2016 yılında çalışmalara başlanmış ve 2017 sezonunda kazılar tamamlanmıştır. Mekân 4.30x4.96 metre ölçülerindedir. Batı cephede yer alan kapısı 1.15 metre genişliğinde ve 0.77 metre derinliğindedir. Mekânın batı duvarı Geç Klasik-Erken Helenistik Döneme tarihlenen *isodomik* teknikte, bosajlı kireçtaşı bloklarla, duvarın doğu yönünde mekân içine bakan bölümü ise moloz taşlar ve kireç harcı kullanılarak inşa edilmiştir.

Girişin hemen kuzey kanadında, batı duvarına bitişik olarak hazırlanmış 1.55x 1.00metre ölçülerinde, 1.01metre yüksekliğinde dört basamaktan meydana gelen ve kuzeye doğru yükselen bir merdiven bulunmaktadır. Merdivende kullanılan basamakların üst yüzeyinde görülen aşınma yoğun kullanımı göstermektedir.

Mekânın kuzeybatı köşesinde, merdivenin altında dış çapı 0.57 metre ve 0.43 metre yüksekliğinde yuvarlak mavimsi gri mermerden bir kuyu ya da sarnıç bileziği bulunmaktadır. Kuyu/sarnıç ağzının hemen kuzeyinde 0.27 metre genişliğinde ve 0.25 derinliğinde bir kanal tespit edilmiştir. Kanal 0.85

metre uzunluğunda devam etmekte olup, Mekân 3 ile Mekân 4'ü birbirinden ayırt eden duvarın altından geçerek her iki mekânı birbirine bağlamaktadır.

Mekânın güney ve batı duvarına bitişik olarak hazırlanmış 'U' formunda 1.1x0.70 metre ölçülerinde 0.60 metre yüksekliğinde bir düzenleme mevcuttur. Düzenleme kuzey, güney ve batı yönünden kapalı olup, doğu yönü açık bırakılmıştır. Söz konusu düzenlemenin içinden çıkan yoğun kül ve yanık toprak bu bölümün ocak olarak kullanıldığını akla getirmektedir. Düzenlemenin küllü toprak tabakasının içinden çatı kiremidi parçaları, seramik parçaları (*amphora* gövde parçaları, *pithos* parçaları, kandil parçası vb. gibi), deniz kabuğu, kemik parçaları ve 11 adet demir çivi gün yüzüne çıkartılmıştır.

Mekânın son kullanım süreci ile alakalı olarak zemin seviyesinde yoğun miktarda M.S. 6. ve 7. yüzyıla tarihlendirilen *amphora* ve Afrika kökenli kırmızı astarlı tabaklara ait parçalar bulunmuştur. Bunun yanı sıra zemin seviyesinde ve basamaklar üzerinde bulunan İmparator Heraklius'a (M.S. 610- 641) ait dört adet bronz *folles* mekânın son kullanım aşaması ile alakalıdır¹¹.

Mekân 7 (Resim: 11)

Mekân 7, caddenin doğusundaki kompleksin kuzeyindeki ve en son odasıdır. Mekân, 2.33x 2.33 metre ölçülerindedir. Diğer mekânlarda olduğu gibi Mekân 7'de de giriş batı yönündedir. Mekânın 1.55 metre genişliğindeki kapısının eşiği beyaz mermerden spiral yivli bir sütunun devşirilmesi meydana getirilmiştir. Duvarlarda yer yer orijinal dörtgen kesme gri- beyaz sert kireç taşı bloklar korunabilmiştir. Ancak çoğunlukla duvarlar moloz taşların kireç harcı ile örülmesinden oluşturulmuştur. Duvar ve zemin 1cm. kalınlığında gri-mavi mermer plakalarla kaplanmıştır. *Mekân 7*'nin doğusunda mekânın doğu duvarından 1.75 m. yüksekliğinden itibaren başlayarak 3.4 m. yüksekliğe kadar devam eden tonozlu bir düzenleme bulunmaktadır.

11 Söz konusu sikkelerden bir tanesi İmparator Iustinus ya da Iustinianus ve Heraklius olmak üzere çift darplıdır: sikkeler ile ilgili olarak değerli açıklamaları ile bize bilgi veren Sayın Dr. Kasım OYARÇIN'e teşekkür ederiz.

3- Küçük Tiyatro ve Çevresi (Resim: 12- 14).

Knidos'un iki tiyatrosundan biri olan küçük tiyatroda 2013 yılından itibaren devam eden restorasyon faaliyetlerine bağlı olarak doğu *parados* ile doğu *analemma* duvarının hemen dışında kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Doğu Parados (Resim: 12, 13).

2017 yılı tiyatrodaki kazı çalışmaları tiyatronun sahne binasının doğusunda ve doğu *parados* da yer alan, 1858 – 1859 yılları arasında Ch. Newton ve 1967-1977 yılları arasında I. Love tarafından yapılan kazılarda açılan iki sondajın içindeki akıntı toprağın tekrar kaldırılmasına yönelik başlatılmıştır. Bu çalışmalarda *parados* duvarında, tiyatroya girişi sağlayan rampanın hatları bir kez ortaya çıkartılmıştır. *Parados* zeminine yerleştirilmiş ve orkestraya geçişi sağlayan kapıya ait olduğu anlaşılan zıvana blokları ile *parados* bloklarının bazıları üzerinde oluklar/yuvalar tespit edilmiştir. Arda kalan izler *paradosun* doğudan batıya eğimli rampa olduğunu ve *paradosun* sonunda bir kapının yerleştirildiğini göstermektedir.

Parados duvarının en alt sırası traverten bloklardan meydana getirilirken, üst sıra blokları gri-beyaz mermer dörtgen bloklardan oluşturulmuştur. Traverten blokların altında ise tiyatronun blokajı ve alt yapısı ile alakalı bir sıra büyük dörtgen kumtaşı blok zemine yerleştirilmiştir.

Paradosun en sonunda tiyatronun doğu köşesine kuzey güney doğrultusunda, 1.74 metre kalınlığında, güneydeki limana doğru devam eden 5.54 metrelik bölümü açığa çıkartılmış bir duvar vardır. Dörtgen büyük bloklar yan yana iki sıra oluşturacak şekildedir ve düzgün yüzeyleri dışa bakarken araları küçük moloz taşlarla doldurulmuştur. Duvarın inşasında mermer, konglomera ve kum taşı bloklar kullanılmıştır. Bu blokların bazıları tiyatronun *parados* ve *analemma* duvarına ait olup, sökülerek bu duvarda tekrar kullanılmışlardır. Bu duvarın tiyatronun *parados* duvarı ile herhangi bir organik bağ yoktur. Bu kalın duvar, *paradosun* hemen başlangıcına yerleştirilmiş olup, *paradosun* fonksiyonunu engelleyecek ya da iptal ettirecek şekilde *parados* duvarına dik olarak inşa edilmiştir. Kazılarda açığa çıkartılan bölümü ile arda kalan izler incelendiğinde, bu duvar güney yönünde denize kadar kısmen genişleyerek devam etmektedir.

Elde edilen veriler ve duvarın konumu bu duvarın inşasının tiyatronun ya da en azından doğu parados geçişinin fonksiyonunu kaybettiği bir süreçte inşa edildiğini göstermektedir. Fonksiyonu kesin belli olmamakla birlikte konumu, kalınlığı bu yeni duvarın geç dönemdeki istihkam ile alakalı olabileceğini düşündürmektedir.

Doğu Analemmannın Dışı (Resim: 12, 14).

I. C. Love ve ekibinin 1968 ve 1969 yılları arasında küçük tiyatrodaki gerçekleştirdikleri çalışmalar sırasında doğu vomitorium ve analemmannın hemen dışında yer alan kuzey güney doğrultulu caddenin bir bölümü açığa çıkartılmıştır. I.C. Love raporlarında burada yer alan caddeden ve caddenin doğusunda in-situ halde bulduğu iki sütundan bahseder. Love ayrıca bu alanın tiyatro girişine yapılmış bir propylon olabileceği ihtimali üzerinde durur.

Tiyatronun doğu analemmannın 2.75 m. doğusunda, 0.74- 1.02 metre genişliğinde bir stylobat ve bu stylobatın üzerinde yer alan altı adet sütun tamburu ortaya çıkartılmıştır. Kuzey güney doğrultusunda 15.14 metrelik bölümü kazılan Stylobatın kireçtaşı blokları, farklı boyutlarda olup, bloklar üzerindeki kenetler birbirlerini karşılamamaktadır. Farklı bir yapıdan sökülerek buraya getirilen blokların üzerine sütunların yerleştirilmiş ve bir portiko meydana getirilmiştir. Dor düzenine ait altı adet sütun tamburu 1.65 metre ara ile yerleştirilmiştir.

Portikonun önündeki, kuzey güney doğrultulu cadde %6 eğimle güneye doğru devam etmektedir. Cadde 2.82 metre genişliğinde olup, 9.40 metrelik kısmı kazılmıştır. Caddenin ortasında blokların altında 1.40 m. genişliğinde, bir kanal (drenaj) yer almaktadır.

4- Yuvarlak Formlu Yapı (Resim: 15).

Knidos'ta limanlar bölgesi yakınında, ikinci terasın batı ucunda yer alan yuvarlak formlu yapı, aynı zamanda kentin ana arterlerinden birisi olan 'Liman Caddesi'nin güney ucunun 14 metre doğusundadır. Konumu itibarıyla yapı kentin her iki limanına da hakim pozisyonundadır¹². Yapı ancak çekirdek/

12 Yuvarlak formlu yapı, Knidos kazı ve araştırmaları için hazırlanmış olan kent planında karelej sisteminde F9 karesinde yer almaktadır.

temel seviyesinde korunabilmiş ve 10.75 metre çapındadır. Çekirdek, moloz taşların kireç harcı ile tutturulmasıyla oluşturulmuştur. Yapı arda kalan izlere göre üç basamaklı bir *krepise* sahiptir. Çekirdek üzerinde görülen izler *krepiste* biri daha geniş diğeri dar olmak üzere iki farklı genişlikte blok kullanıldığını göstermektedir. Çekirdeğin *krepis* bölümünde kullanılan basamakların ilki 1 m. genişliğe daha dar olan ikincisi ise 0.8 m. genişliğe sahiptir. *Krepiste* görünebilir durumda olan basamakların mevcut yüksekliği 20-25 cm. arasında değişmektedir. Basamakların derinlikleri ise 30-42 cm. arasında değişmektedir.

Tholos yapının *stylobat* bölümünde ise iki farklı uygulama görülmektedir. Bunlardan ilki yapı çekirdeğinin merkezinde bulunmaktadır. Olasılıkla yapı merkezinde oluşturulmuş bir podyum ya da yapının *cellası* olan bu alan 4.85 m. çapa sahiptir. Podyum/*cella* bölümünü oluşturan çekirdek üzerinde daireye yakın bir formda harçlı ikinci bir tabaka daha dikkat çekmektedir. 1.25x0.9 metre boyutlarında ve yapının tam merkezine gelen bu uygulama olasılıkla yapı merkezinde bulunan kült heykeli ya da benzeri bir uygulamanın oturtulduğu zemin olmalıdır. Podyum/*cella* bölümünün dışarısında ise podyum/*cella* seviyesinden yer yer 20 cm. aşağı seviyesinde bulunan ikinci bir dairesel formlu uygulama bulunmaktadır. 0.7 m. kalınlığa sahip bu ikinci uygulama yapının podyumu/*cellasının* etrafını çevreleyen duvar için yapılmış olmalıdır. Bahsettiğimiz alanda 0.7x0.7metre boyutlarında kare formlu kireç harcı izleri dikkat çekmektedir. Bu izlerden beş adet tespit edilmiştir. Kare formlu kireç kalıntıları incelendiğinde izlerin birbirlerinin aksında olduğu tespit edilmiştir. Kare formlu uygulamaların birbirleri arasında 1.5 m.lik mesafe olduğu ve yapının podyum/*cella* bölümünün etrafında toplamda 8 adet olması gerektiği anlaşılmıştır. Kare formlu kireç harcı kalıntıları olasılıkla yapının podyum/*cella* bölümünü çevreleyen sütunlara ait kaidelerin yapı çekirdeğine oturduğu noktalar olmalıdır. Bu verilere göre yuvarlak formlu yapı 8 sütundan meydana gelen tek sıra sütun ile çevrelenmiştir.

Yapının güneydoğu köşesinde 1.90x 0.80metre ölçülerinde devşirme bloklar ile meydana getirilmiş örgü bir sanduka içinde tek bireyden meydana gelen bir gömü tespit edilmiştir. Defin doğu batı doğrultusunda yapılmış olup başı batıda yüzü doğuya çevrilmiştir.

5- Nekropol Alanı

2017 yılında Knidos nekropolü *Gıyrap Mevkii*'nde *Gıyrap Tonoğlu Mezar* ve *Gıyrap Mevkii Mezar 1* olarak adlandırılan iki farklı alanda kazı çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Gıyrap Tonoğlu Mezar

Mezar kentin yaklaşık 1.5 km. doğusunda ve modern kara yolunun hemen güneyindedir¹³. Modern yol kısmi olarak mezar yapısı üzerinden geçmektedir. Yapı doğu - batı yönünde yerleştirilmiş olup, güneyi *Gıyrap Koyu*'na bakmaktadır. Tonoğlu şekilde inşa edilmiş bu mezar yapısı doğu-batı doğrultulu 13 m.lik bir podyumu sahiptir. Yapı *isodomik* konglomera bloklarla örülmüş büyük podyumun üzerine gelen tonozlu iki geçiş odası ve yine tonozlu iki mezar odasına sahiptir. Tonoğlu mezarın iki farklı inşa evresi olduğu yapılan kazı çalışmaları sonucu anlaşılmıştır. İlk inşa evresinde yapı Hellenistik Dönem bir mezardan alınarak devşirme olarak kullanılan bloklara sahip 10 metrelik bir podyuma ve merkezi bir mezar odası ile iki yan geçiş holüne sahiptir. İkinci inşa evresinde ise yapının podyumu 3 m. doğu yönüne uzatılarak ikinci bir tonozlu mezar odası daha eklenmiştir.

Gıyrap Mevkii Mezar 1

Gıyrap Mevkii Mezar 1 olarak adlandırılan kazı alanı Knidos antik kentinin 1.6 km. doğusunda ve modern kara yolunun 45 m. kuzeyinde yer almaktadır¹⁴.

Gıyrap Mevkii Mezar 1 doğu - batı yönünde yerleştirilmiş dikdörtgen planlı tonozlu mezar yapısı 2.6x2.35 m. boyutlarındadır. Kuzeyi ana kayaya yaslanan mezarın, batı yönünde 0.47x0.7 m. boyutlarında bir giriş bulunmaktadır. Mezarın girişi ile bitişik halde, ana kayaya ve moloz taşlarla oluşturulmuş bir

13 *Gıyrap Tonoğlu Mezar* 36°41'5.69" kuzey enleminde, 27°23'24.47" doğu paralelinde bulunmaktadır.

14 *Gıyrap Mevkii Mezar 1* 36°41'08.9" kuzey enleminde, 27°23'29.8" doğu paralelinde yer almaktadır.

düzenleme bulunmuştur. Düzenlemenin kuzeyinde tamamı devşirme olarak kullanılmış bir altar kaidesi ve dört adet mezar steli mezar girişi önünde düz bir zemin oluşturulmuştur. Bahsi geçen devşirme mezar stellerinden bir tanesi, 7. ya da 13. Gemina Lejyonu'nda *centurio* olarak görev yapmış Cassisus Liberalius isimli bir İtali'ye aittir. Gıyrap Mevkii Mezar 1 olarak adlandırılan tonozlu mezarın güneyinde iki güneydoğusunda da bir adet olmak üzere toplamda üç adet *urne* gün yüzüne çıkartılmıştır.

+62.17 m. kotta tespit edilen *Urne* Mezar 1'de, *urne* kabı olarak M.S. Geç 2. yüzyıl - Erken 3. yüzyıla tarihlenen bir çömlek kullanılmıştır. İkincil kremasyon bu *urne* mezarda yanmış kemik parçalarının yanı sıra yoğun miktarda kurşun parçaları gün yüzüne çıkartılmıştır.

Urne Mezar 2 ise tonozlu mezar yapısının hemen güneyinde yer almaktadır. İkincil kremasyon olan bu mezar da M.S. Geç 2. yüzyıl - Erken 3. yüzyıla tarihlenen bir çömlektendir. ve içerisine ise bir adet sig tabak bırakılmıştır.

Gıyrap Mevkii Mezar 1'in güneydoğusunda yer alan *Urne* Mezar 3 ise hem dönem hem de kullanılan kap formu bakımından diğer iki *urne* mezardan ayrılmaktadır. M.Ö. 2. yüzyıla tarihlenen bu mezarda *urne* kabı olarak ise bir *stamnos* kullanılmışken kabın ağzı ise bir Π kulplu kase ile kapatılmıştır. *Urne* kabı olarak kullanılan bu *stamnos*un etrafı taşlarla çevrilmiş ve mezarın üzeri 15- 20 cm. yüksekliğinde başka bir taşla kapatılmıştır. *Stamnos* içerisinde kabın ağzını örten Π kulplu kaseye ait parçalar, yanmış kemik parçalarının yanı sıra, bir adet bronz *stylus* bulunmuştur.

Gıyrap Mevkii Mezar 1'in yine güneydoğusunda görülen iki parça halindeki düz kiremitle oluşturulmuş düzenleme muhtemelen düz semerdam kiremit mezar tipinde bir gömüye ait olmalıdır. Ancak bahsi geçen alanda gerçekleştirilen kazı çalışmaları mezara ait herhangi bir buluntu ya da izin tespitiyle sonuçlanmamıştır. Dolayısıyla buradaki mezarın daha geç bir dönemde tahrip edildiği düşünülebilir. Yine açma alanı içerisinde tespit edilen pişmiş toprak künk parçaları ve belirli bir açıyla yerleştirilmiş künk, Knidos nekropolünün Roma Devrinde künklerin libasyon borusu (*profusio*) olarak kullanıldığını göstermesi bakımından oldukça önemlidir¹⁵.

15 Kasapoğlu H., "VII. Nekropol", *Antik Troas'ın Parlayan Kenti Parion*, İstanbul, 2012, 128-129, Resim 169 - 170; Akçay T., *Yunan ve Roma'da Ölü Kültü*, Ankara, 2017, 97.

B- EPİGRAFİ ÇALIŞMALARI

1- Liman Caddesi Çevresi Epigrafik Buluntuları

2017 yılı kazılarında Knidos Liman Caddesi çevresinde tümü fragment durumunda 4 adet Yunanca yazıt gün ışığına çıkartılmıştır.

Knidoslu Yargıçlar Hakkında Proksenia Kararı: Liman Caddesinin doğusunda Mekan 2’de bulunur. Beyaz mermerden stel fragmenti tarafından taşınan yazıt harf karakteri ışığında M.Ö. III – II. yüzyıla tarihlenmektedir. Yazıt belirlenemeyen bir kentin halk meclisinin, Knidos halk meclisini ve Knidoslu yargıçları yüceltmesi hakkında aldığı karar metnini içermektedir. Halk meclisi, Knidoslu yargıçların her birinin altın çelenk ile taltif edilmelerine, kendileri ve ardıllarının kentin *proksenos*ları ve hayırseverleri olarak anılmalarına, *prytaneion*da yapılacak *ksenia* için davet edilmelerine bu işlerin yürütülmesine ilişkin yöntem, masraf ve ödeneklere ilişkin karar almıştır.

Onurlandırma (?) Yazıtı (Resim: 11): Liman Caddesinin doğusunda Mekan 7’de bulunur. Koyu gri kireçtaşı blok/kaide fragmanı tarafından taşınan yazıt harf karakteri ışığında *Principatus* Dönemine (M.S. II.– III. yüzyıl) tarihlenmektedir.

Nekropol Kazıları Epigrafik Buluntuları

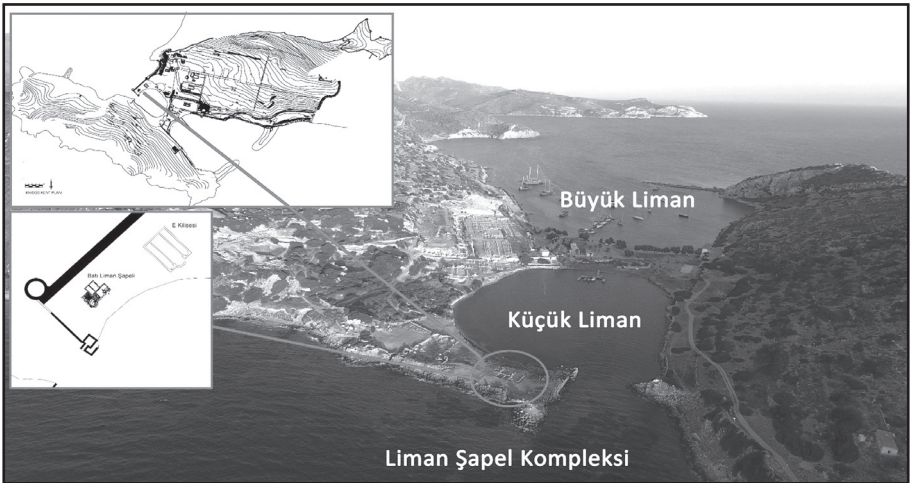
2017 yılında Knidos nekropolü, Gırap Mevkii’nde yürütülen kazılarda 8 adedi tam korunmuş, dokuz adedi ise fragman ya da fragmanlar durumunda toplam 16 adet Yunanca 1 adet de Latince yazıt gün ışığına çıkartılmıştır.

Heroos Gaius Iulius Harpokras’ın Mezarı: Kireçtaşından, yazıt eksiksizdir ve harf karakteri ve prosopografya ışığında *Principatus* Dönemine tarihlenmektedir. Heroos unvanı elde etmiş Gaius Iulius Harpokras isimli bir şahsın mezar yazıtıdır.

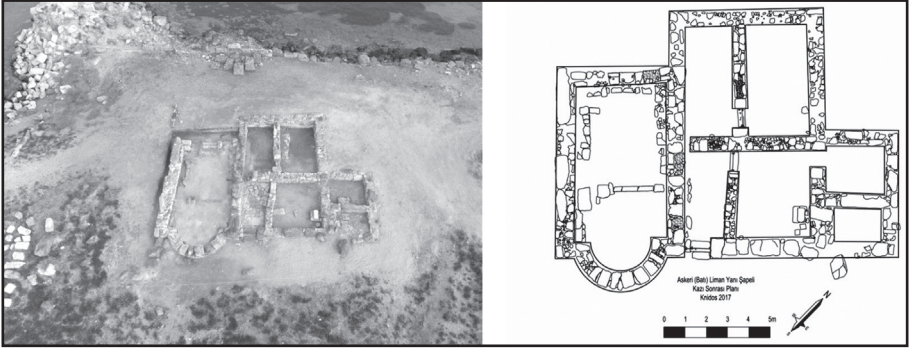
Cassius Liberalius’un Mezarı: Beyaz mermerden, Latince yazıt *Principatus* Dönemine tarihlenmektedir. Cassius Liberalius adında bir Roma subayının (*centurio*) mezar yazıtıdır.

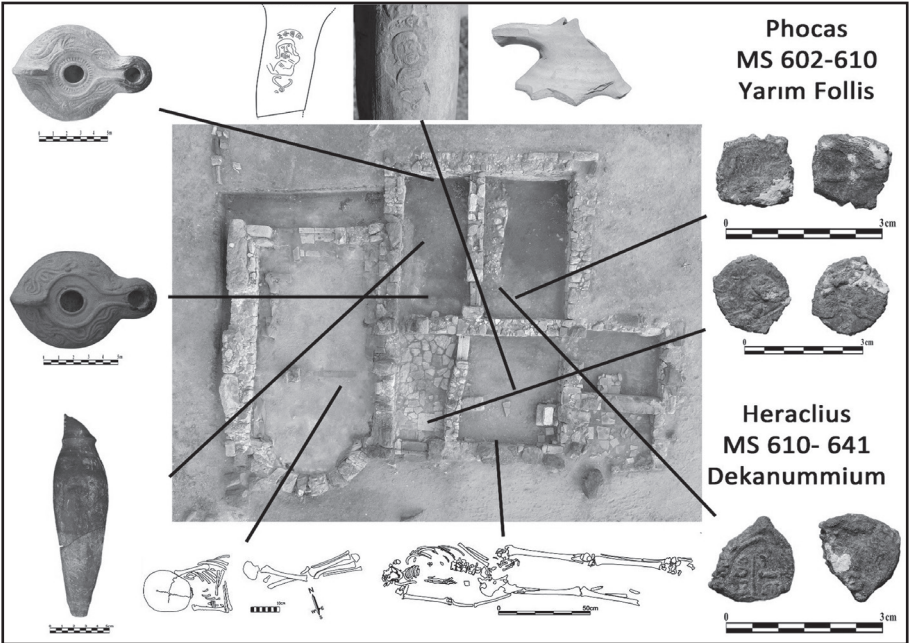
Resim 1: 2017 yılı çalışmalarının gerçekleştirildiği alanlar.

Resim 2: Knidos Liman Şapel Kompleksi kent planındaki yeri.

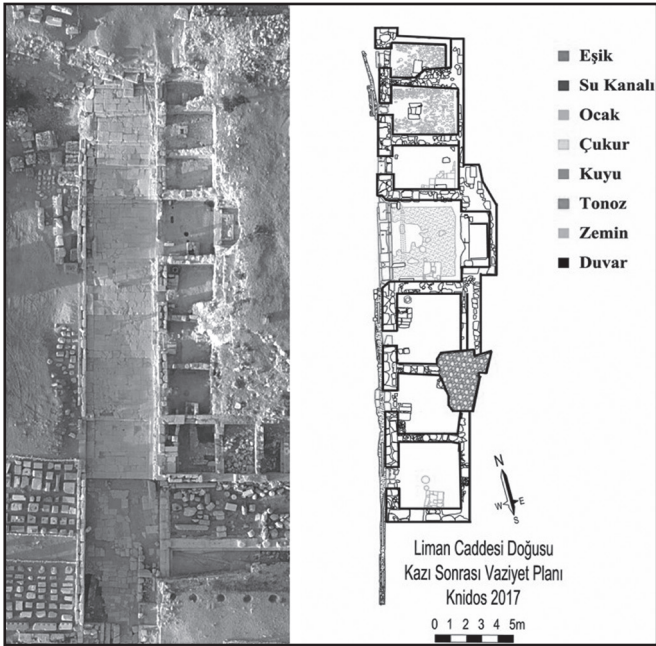
Resim 3: Knidos Liman Şapeli ve şapele bağlı yan mekânlar.

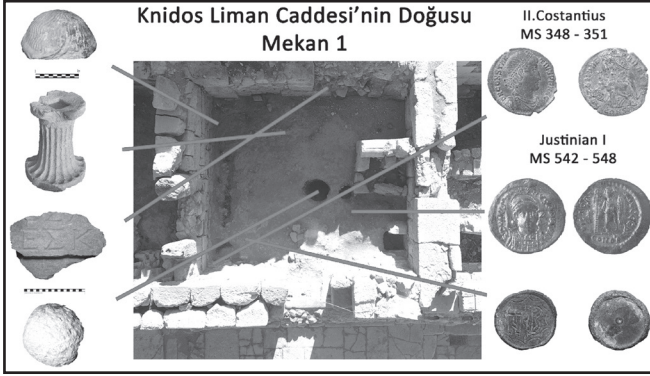
Resim 4: Knidos Liman Şapeli Kompleksi'nde tespit edilen buluntular.

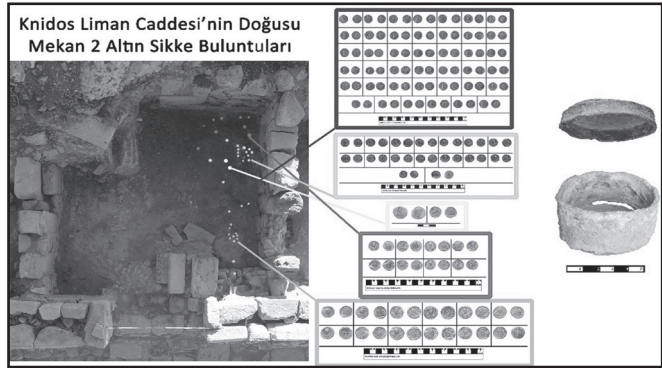
Resim 5: Knidos Liman Caddesi doğusu mekânlar.

Resim 6: Knidos Liman Caddesi doğusu mekânlar.

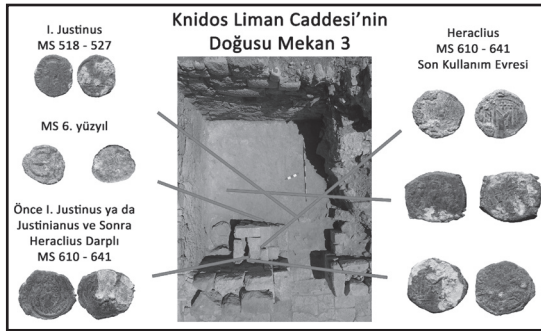
Resim 7: Knidos Liman Caddesi doğusu 'Mekân 1' ve buluntuları.

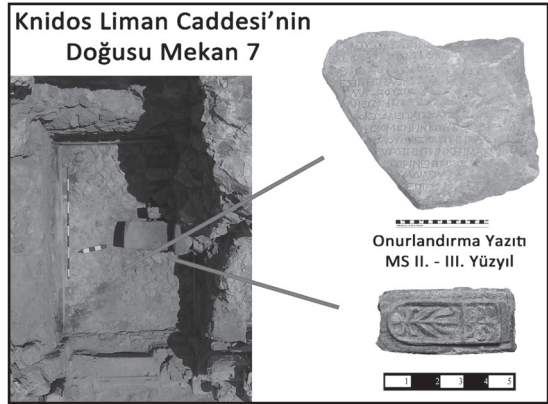
Resim 8: Knidos Liman Caddesi doğusu 'Mekan 2'de bulunan altın sikkelerin mekan içerisindeki buluntu durumu.

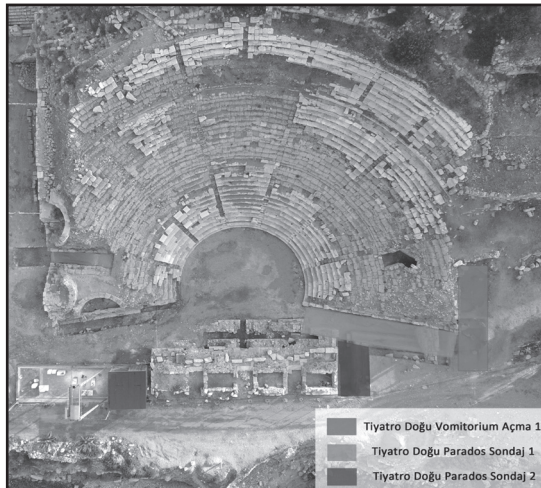
Resim 9: Knidos Liman Caddesi doğusu 'Mekan 2'de bulunan define.

Resim 10: Knidos Liman Caddesi doğusu 'Mekân 3' ve buluntuların dağılımı.

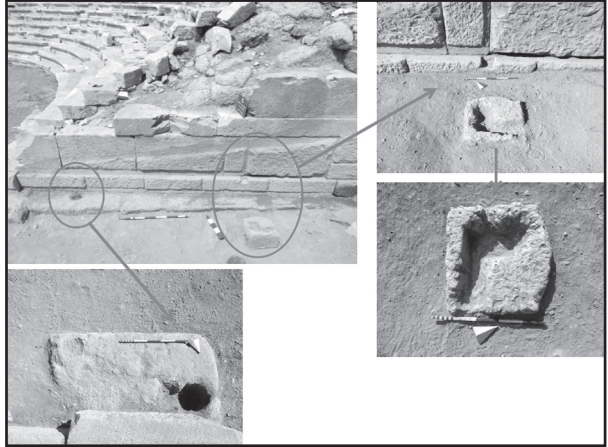
Resim 11: Knidos Liman Caddesi doğusu 'Mekan 7' ve buluntuların dağılımı.

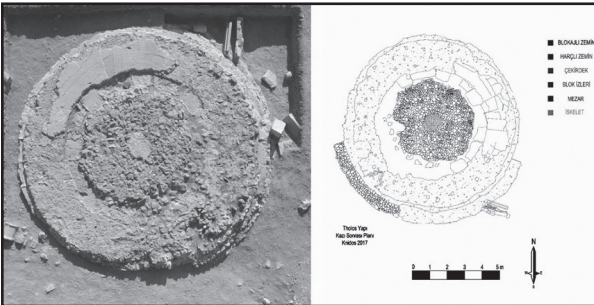
Resim 12 : Küçük Tiyatro çalışma alanları.

Resim 13: Küçük Tiyatro doğu vomitorium, *parados* çalışma alanları ile *paradosu* işlevsizleştiren Geç Antik Dönem duvar, vomitorium doğusundaki *portiko* ve cadde.

Resim 14: Küçük Tiyatro doğu *parados* rampa izi ve *parados*ta kapı olduğuna işaret eden zıvana.

Resim 15: Liman Caddesi Doğusu II. Teras 'Yuvarlak Formlu Yapı'ya ait çekirdek bölümü.